

Přednáška 2: Ekonomie jako věda

JEB003 Ekonomie I

Mikroekonomie a makroekonomie

Mikroekonomie

studuje způsob, jakým se domácnosti a firmy rozhodují a jaké jsou jejich interakce na různých trzích

Makroekonomie

studuje ekonomiku jako celek, např. inflaci, nezaměstnanost a ekonomický růst

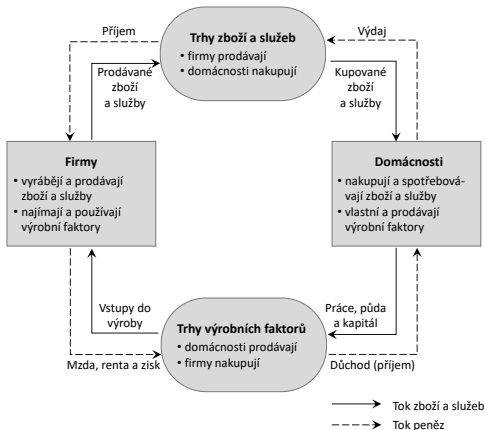
Vědecká metoda

- teorie vs. pozorování
- předpoklady
- modely

pozitivní výrok = pokouší se popsat svět takový, jaký je

normativní výrok = pokouší se stanovit, jaký by svět měl být

Schéma (čistě) tržní ekonomiky

Výrobní faktory:
práce, půda, kapitál

A. Smith (1776):
Bohatství národů

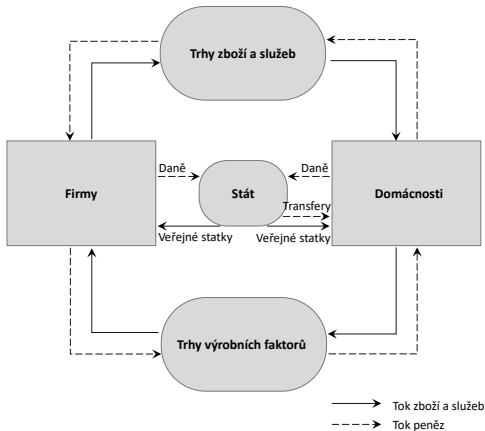
“Každý jednotlivec se snaží použít svůj kapitál tak, aby jeho produkt měl co největší hodnotu. Sleduje jen svůj vlastní prospěch. Přitom je veden jakousi neviditelnou rukou k tomu, aby prosazoval cíl, o který mu vůbec nešlo. Sledováním vlastního zájmu prosazuje zájem společnosti účinněji, než kdyby ho opravdu zamýšlel prosadit.”

ale:

J.M. Keynes (1936):
Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz

Vládní intervence v podobě veřejných výdajů zvyší agregátní poptávku a zamezí propadu krize a nárustu nezaměstnanosti.

Schéma smíšené tržní ekonomiky

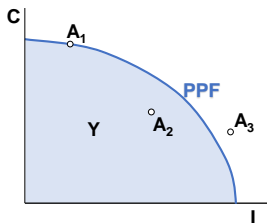
Vše je složitější:

- jedná se o statickou rovnováhu
- jsou i toky ven a do ekonomiky
- reálné úsilí o získání monopolu
- zde bezsilové působení (viz Schumpeter)

J.A. Schumpeter (1942):
Kapitalismus, socialismus a demokracie

Hlavní hnací silou kapitalismu je *monopolní postavení*. Inovátoři si zajišťují (alespoň) dočasný monopol, umožňující docílit zisků z inovací. Inovace jsou nakonec imitovány a mimořádné zisky mizí, co podporuje hledání nových mezer v inovacích a vytvoření dočasného monopolu. Vlivem průlomové inovace zanikají staré obory nebo firmy (*kreativní destrukce*).

Hranice produkčních možností (PPF)

A_1 : efektivní výrobní situace

A_2 : neefektivní výrobní situace

A_3 : nerealizovatelná výrobní situace

PPF: hranice produkčních možností

Y: množina produkčních možností

Hranice výrobních možností:

všechny možné kombinace (vektory) výrob různých produktů, kdy zvýšení produkce (resp. spotřeby) jednoho produktu lze pouze na základě snížení výroby (spotřeby) jiného produktu

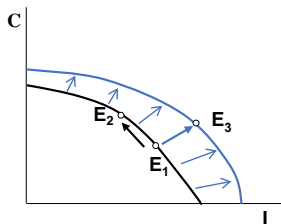
Efektivní výroba:

výroba na hranici produkčních možností

Model PPF umožňuje

- definovat efektivní výrobu
- rozlišit pohyb po křivce a pohyb křivky
- chápat náklady příležitosti
- popsat klesající/rostoucí výnosy z rozsahu
- vyvarovat se nesprávně zjednodušenému porovnání ekonomik

PPF model a typy nárůstu spotřeby

Pohyb křivky:

$E_1 \rightarrow E_3$

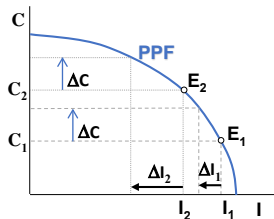
(ekonomická expanze)

Pohyb po křivce:

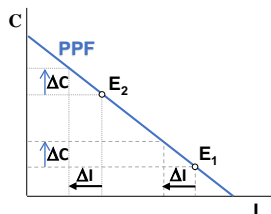
$E_1 \rightarrow E_2$

(realokace zdrojů)

PPF model a náklady příležitosti

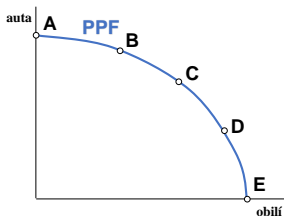

Rostoucí náklady příležitosti:
 $\Delta I_2 > \Delta I_1$

Konstantní náklady příležitosti:
 $\Delta I_1 = \Delta I_2$

PPF model a pohyb po křivce

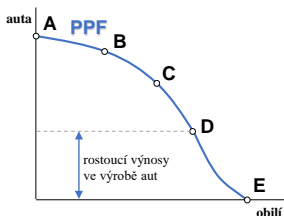
Zákon klesajících výnosů:

$A \rightarrow B$: obdělání nejúrodnější půdy

$B \rightarrow C$: obdělání ploch do 300m n.m.

$C \rightarrow D$: obdělání podhorských oblastí

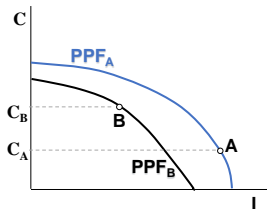
$D \rightarrow E$: obdělání hor

Rostoucí výnosy ve výrobě aut:

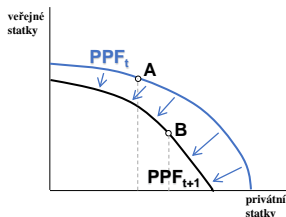
Pro oblouk DE neplatí zákon klesajících výnosů

PPF model a pohyb křivky

Porovnání ekonomik:

Může se stát, že $C_A < C_B$, přestože země A je výkonnější.

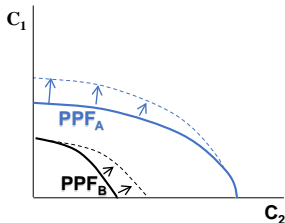

Porovnání ekonomiky v čase:

Z toho, že roste privátní spotřeba nplyne, že ekonomika expanduje.

PPF model a zahraniční obchod

Komparativní výhoda v zahraničním obchodu

D. Ricardo (1817):

Zásady politické ekonomie a zdanění

Země má v mezinárodním obchodu *absolutní* ekonomickou výhodu, pokud nižší náklady a vyšší produktivita práce vedou k výrobě určitého výrobku za nižší cenu než v ostatních státech. Země má *komparativní* ekonomickou výhodu, pokud dokáže vyrábět nějaký produkt efektivněji než jiná země (která má vyšší náklady příležitosti). Země může mít absolutní výhodu v produkci nějakého statku, aniž by měla výhodu komparativní.

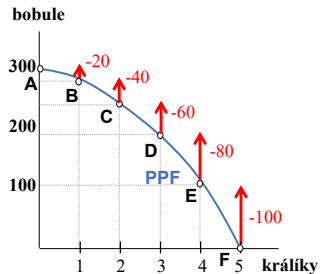
7 léček ekonomického uvažování

- 1 vědecká předpojatost
- 2 nedodržení principu „ceteris paribus“ (za jinak stejných podmínek)
- 3 trend \neq zákon
- 4 omyl “platí pro část \Rightarrow platí pro celek”
- 5 omyl “poté, tedy proto”
- 6 opomenuté proměnné
- 7 záměna příčiny a následku

Náklady příležitosti (1/3)

Rostoucí náklady příležitosti:

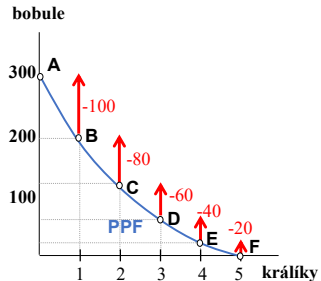
Případ	Králíky	Bobule
A	0	300
B	1	280
C	2	240
D	3	180
E	4	100
F	5	0

Náklady příležitosti (2/3)

Klesající náklady příležitosti:

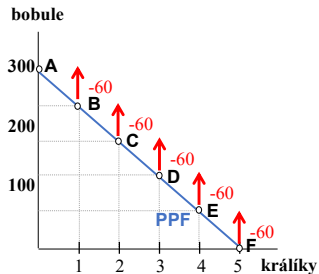
Případ	Králíky	Bobule
A	0	300
B	1	200
C	2	120
D	3	60
E	4	20
F	5	0

Náklady příležitosti (3/3)

Konstantní náklady příležitosti:

Případ	Králíky	Bobule
A	0	300
B	1	240
C	2	180
D	3	120
E	4	60
F	5	0

Směnný obchod

Pan Červený a pan Modrý vyrábí stoly a židle dle matice dole.

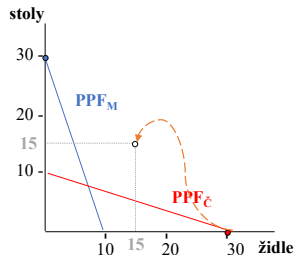
- Zakresli PPF obou výrobců (předpokládáme lineární PPF).
- Urči, kdo má v čem absolutní a komparativní výhodu.
- Urči, za jakou společnou cenu budou obchodovat.
- Nech cena 1 stolu a 1 židle je stejná. Zakresli směnu 15 S za 15 Ž.

	Červený	Modrý	
židle	30	10	→ ABS(Ž)
stoly	10	30	→ ABS(S)

$$\begin{aligned}
 OC_{\text{Č}} : 30 \text{ Ž} &\rightarrow 10 \text{ S} \\
 1 \text{ Ž} &\rightarrow 1/3 \text{ S} \\
 1 \text{ S} &\rightarrow 3 \text{ Ž}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 OC_{\text{M}} : 10 \text{ Ž} &\rightarrow 30 \text{ S} \\
 1 \text{ Ž} &\rightarrow 3 \text{ S} \\
 1 \text{ S} &\rightarrow 1/3 \text{ Ž}
 \end{aligned}$$

	Červený	Modrý	
židle	1/3 S	3 S	→ KOMP(Ž)
stoly	3 Ž	1/3 Ž	→ KOMP(S)

$P_S \geq 1/3 \text{ Ž}$ prodá
 $P_S \leq 3 \text{ Ž}$ koupí

$P_S \in (1/3 \text{ Ž}, 3 \text{ Ž})$

Mezinárodní obchod

Země A a země B vyrábí trička a kalhoty dle matice dole.

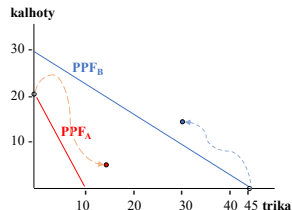
- Zakresli PPF obou výrobců (předpokládáme lineární PPF).
- Urči, kdo má v čem absolutní a komparativní výhodu.
- Urči, za jakou společnou cenu budou obchodovat.
- Nech cena 1 trička a 1 kalhot je stejná. Zakresli směnu 15 T za 15 K.

	A	B	
kalhoty	20	30	ABS(K)
trika	10	45	ABS(T)

$$\begin{aligned} OC_A : 20 K &\rightarrow 10 T \\ 1 K &\rightarrow 0.5 T \\ 1 T &\rightarrow 2 K \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} OC_B : 30 K &\rightarrow 45 T \\ 1 K &\rightarrow 1.5 T \\ 1 T &\rightarrow 0.66 K \end{aligned}$$

	A	B	
kalhoty	0.5T	1.5T	KOMP(K)
trika	2K	0.66K	KOMP(T)

A prodá za $P_K \geq 0.5 T$ a B koupí za $P_K \leq 1.5 T$

tj., $P_K \in (0.5 T, 1.5 T)$

Slovníček

hranice produkčních možností > production possibility frontier
zákon klesajících výnosů > law of diminishing returns
výrobní faktory > factors of production
práce, půda, kapitál > labor, land, capital
daně, transfery > tax, social transfers
veřejný statek > public good
komparativní výhoda > comparative advantage